

Watson – lärarhandledning

Språkstörning

Watson tränar ordkunskap och riktar sig till elever i grundskolans årskurs 4 och uppåt. Speciellt fokus ligger på elever med språkstörning. Vi utgår ifrån att dessa elever i den åldersgrupp vi riktar oss till finns i vanliga undervisningsgrupper. Kanske har de under sin förskoletid fått särskilt stöd i den språkliga utvecklingen och då arbetat med olika delar av ordförråd och begreppskategorier. Vi vill särskilt nå dessa elever men i det arbetet vill vi engagera hela undervisningsgruppen. Därför har vi försökt skapa ett läromedel som kan stimulera de flesta elevers språkutveckling i olika grad.

Manus till den svenska delen av Watson har författats av docent Gudrun Svensson, Linnéuniversitetet. Så här säger Gudrun om Watson och språkstörning:

Språkstörning är en komplex företeelse som kan drabba såväl språkets receptiva (mottagande) som produktiva sida vad gäller dess form, det vill säga ljudmässiga och grammatiska uppbyggnad, innehållsliga betydelse och användning (se t.ex. Nettelblad & Salameh 2007, 2014). Störningarna kan därför skapa specifika svårigheter att både uppfatta språklig information och omsätta sådan information i handlingar, vilket har särskilt beaktats i detta spel där varje moment till att börja med fokuserar på språkets receptiva sida genom att spelaren avlyssnar och läser meddelanden. Eftersom spelaren både kan avlyssna och läsa meddelanden samtidigt underlättas förståelsen för budskapen som innebär att vissa handlingar därefter ska utföras i spelet. Budskapen, som därvid kopplats till agerande, tränar också det för många elever med språkstörningar så svåra momentet att omsätta språkliga företeelser i praktiken. Spelet, som till sitt hela upplägg är inriktat mot elever med språksvårigheter, innefattar till stor del grundläggande vardaglig kunskap, men det spänner också över förmågor som innebär extra utmaningar för en del elever med språkstörningar, till exempel att hantera tidssekvenser, abstrakta begrepp, tillämpa omvärldskunskap samt dra slutsatser om logiska relationer som bland annat kan handla om orsak och verkan.

Referenser

Nettelblad, Ulrika & Salameh, Eva-Kristina (redaktörer), 2007. *Språkutveckling och språkstörning hos barn*. Lund: Studentlitteratur.

Nettelblad, Ulrika & Salameh, Eva-Kristina (medverkande redaktör), 2014. *Språkutveckling och språkstörning hos barn. Pragmatik – teorier; utveckling och svårigheter*. Lund: Studentlitteratur.

Antal ord

Watson innehåller ca 25 000 ord i den svenska delen och ca 16 500 ord i den engelska delen. Det innebär att vi presenterar det centrala innehållet – *abstrakta begrepp som är gemensamma för flera ämnesområden* – i sammanhang. Man kan beskriva Watson som ett läromedel i *kontextuell ordkunskap*.

I dokumentet *Centrala Ord (Watson – centrala ord i meddelanden)* hittar du en lista som ger dig en snabb överblick över stoffets karaktär.

Återkommande ord

Många ord och begrepp ur det centrala innehållet återkommer många gånger i de olika delarna av läromedlet Watson.

Det språkliga stoffet

Så här säger Gudrun Svensson (författaren) om det språkliga innehållet i Watson:

Innehåll: Innehållet varierar och tränar olika förmågor hos den spelande genom att det kan handla om att lösa problem och dra logiska slutledningar, ha kontroll på fienden och hålla kontakt med invånarna i staden och ledningen. Uppgifterna har ofta anknytning till allmänskunskap och tränar vardagliga företeelser som veckodagar, årstider, klockan, avstånd och väderstreck samt rimlighetsbedömningar. Det förekommer också uppgifter som handlar om vardagsregler och bedömningar vid olika tillbud.

Stilnivå: Stilnivån varierar från formellt till ett mer uppsluppet och modernt ungdomsspråk beroende på vem som är föremål för kommunikationen. Den språkliga stilen varierar också mellan vardagsspråk och skolspråk, där tyngdpunkten ligger mer på skolspråk än det vardagliga. De begrepp som då används har delvis hämtats från tidningar och tidskrifter för ungdomar men till allra största delen från skolböcker, framför allt mellanstadieböcker (Natur & Kultur, Puls, i ämnena religion, biologi, fysik och kemi, teknik, samhällskunskap, historia och geografi). De begrepp som hämtats därifrån är inte de specifika ämnesorden utan sådana ord som är mindre frekventa ämnesövergripande allmänorden med en stilnivå något högre än de vardagliga orden eftersom de och är den grupp av ord som skapar förståelseproblem och är en utmaning för många elever, såväl för dem med svenska som förstaspråk och som andraspråk.

Grammatisk inriktning: Verben, som har en central roll i språket, har också en central roll i detta spel. I de olika uppgifterna tränas exempelvis oregelbundna verb, partikelverb, kollokationer med och avledningar av verb. Sammansättningar som är svåra för många elever samt substantiveringar som skapar högre abstraktionsnivåer förekommer i riklig mängd. Genom att sådana begrepp används i kontext skapas större inlärningsmöjligheter. Synonymer av olika svårighetsgrad, prepositionsuttryck, varierade frågeord och adverbiala variationer förekommer också i riklig mängd.

Läromedlets innehåll

Läromedlet Watson har the huvuddelar:

- Ett digitalt strategispel. Spelet är bärare av själva sammanhanget. Här presenteras också det totala stoffet.
- Digitala strukturövningar (träningsanläggningen). Här återkommer – eller introduceras – en del av det centrala innehållet i Watson i små portioner.
- Arbetsblad och dokument.

Två viktiga komponenter

Under projektets gång har vi identifierat ytterligare två mycket viktiga komponenter som kan förstärka träning och inläring av det centrala stoffet i Watson:

- pedagogen
- dialog

Du kan som pedagog spela en mycket viktig roll genom att då och då diskutera begrepp ur Watsons centrala stoff – eller andra abstrakta begrepp – med dina elever. Det gör du säkert redan och vi hoppas att vi kan berika detta arbete med det stoff vi arbetat in i Watson.

Dialog

Under projektets gång har vi upptäckt att eleverna ofta blir lätt överraskade av vad som är huvudpunkten i ett meddelande i Watson. Många intressanta, korta diskussioner har uppstått mellan elever som arbetar i par eller grupp. Dessa diskussioner kan vara mycket berikande.

Vi föreslår att du gärna låter dina elever arbeta i par eller grupp med spelet Watson. De digitala övningarna i den så kallade träningsanläggningen lämpar sig mer för individuellt arbete.

Början och slut

Man kan säga att Watson börjar med spelet. Men vi inser att man också kan vända på resonemanget och säga att Watson börjar med de 12 arbetsblad som finns till den svenska delen. De innehåller frekventa ord ur Watsons huvudkategori: *abstrakta begrepp som är gemensamma för flera ämnesområden*. I det resonemanget blir spelet och de övriga digitala övningarna förberedelser för att arbeta med arbetsbladen på ett bra sätt. Du kan som första steg titta igenom arbetsbladen och bekanta dig med deras innehåll. Huvudorden på arbetsbladen är som följer.

anlända	livsmedel	stank
ansträngande	långsamt	ständig
attack	medan	ständigt
avlägsna	nätt och jämnt	stöta ihop
avspärrat	oaktsam	taggad
drabbas av	obehörig	testa
dröja kvar	obesegrad	transportera
egendomlig	obrukbar	uppdrag
etablera	oerhört	upprepa
fastän	olaglig	uppskrämd
fordon	olidlig	uppstå
fortfarande	omedelbart	utför (prep)
frivilligt	otillåtet	utmattad
främre	outstanding	utmattas
förbereda	oätlig	utmed
förbjudet	oätlig	utom synhåll
förmodligen	rättvis	utrymma
förorena	sanera	utsvulten
genomskinlig	skadlig	villrådig
godhjärtad	ske	våldsamt
hända	smita	åtgärda
knappast	snustorr	ögonblickligen
konflikt	springa läck	överrumpla

När du tittar igenom arbetsbladen ser du att de även innehåller andra uppgifter för eleverna att utföra än ren ordkunskap.

Arbetsmodell

Vår egen tanke är att man arbetar med Watson då och då under en längre period – kanske flera läsår. Det tar en elev 10-15 minuter att spela tio omgångar i spelet. Efter första gången spelaren har slutfört dessa tio omgångar sparas spelarens resultat. Man kan alltså återvända till spelet efter ett uppehåll. Spelet berättar inte en sammanhängande historia och man tappar inte tråden om man bara spelar en stund då och då.

Watson på engelska

Den engelska delen är nog en utmaning för många elever. Den ger dock en ovanlig möjlighet att arbeta med samma stoff på två språk och låta båda språken berikas. Många av meddelandena på engelska är baserade på de svenska så eleverna känner säkert igen sig och kan dra paralleller. Det finns en utförlig ordlista som stöder arbetet med den engelska delen av Watson. Det är en medveten handling från oss som producent och utgivare att använda två språk för att hjälpa elever att utvidga sitt ord- och begreppsfföråd. Den svenska delen av Watson är den vi betraktar som basen och den är också mer omfattningsrik än den engelska. Watson är producerad på svenska och alltså inte en översättning från engelskan.

Följa elevernas arbete – arbetsbladen

Du kan inte via ett lärarkonto följa elevernas arbete med spelet Watson. Det kan du däremot göra med de övningar som finns i det vi kallar träningsanläggningen. Vi anser dock att det inte är viktigt att göra det. Eleverna kommer att kunna lösa alla övningar i träningsanläggningen korrekt på egen hand. Alla uppgifter där har svar av flervalstyp. I spelet återkommer de viktiga orden många gånger och eleverna kommer säkert att få rätt på de allra flesta uppgifterna även där. Man behöver inte ha rätt för att gå vidare i spelet. Om ett meddelande inte löses på korrekt sätt sparas det i spelet och återkommer senare. Vi föreslår att du istället använder arbetsbladen som avstämning, uppföljning och stöd för bedömning.

Ett intressant sätt att följa upp arbetet med spelet och träningsanläggningen är att låta eleverna göra egna arbetsblad efter den modell som de färdiga bladen har. Man kan utgå från den lista på centrala ord som finns som en del av läromedlet Watson.

Watson – pedagogens roll

Om du som pedagog använder Watson i en hel undervisningsgrupp kan du då och då ta upp några av de ord som finns i listan ovan – eller den kompletta listan med svenska ord. Kanske ni tillsammans kan associera kring orden och i vilka situationer de kan användas. Kanske fundera över i vilka skolämnen eleverna mött orden?

Ibland kanske en pedagog arbetar tillsammans med en enstaka elev eller i en liten grupp. Då ser vi att det kan var fördelaktigt att spela spelet tillsammans och resonera omkring ord och situationer. Detsamma gäller för de digitala övningarna i träningsanläggningen.